

KONU ANLATIMI

EDAT (İLGEÇ)

Tek başlarına anlamları olmayan, cümle içinde anlam kazanan sözcüklerdir. Edatlar cümleden çıkarıldığında cümlelerin anlamı bozulur. Edatlar kullanıldıkları cümlelere farklı anlamlar katarlar.

Örnek:

Seni görmek **için** geldim buraya. (amaç)
Senin **için** her türlü zorluğu katlanırım. (uğruna)
Alışverişe teyzemle gideceğiz. (birlikte)
Pamuk **gibi** yumuşak elleri var. (benzerlik)
Tam üzerime **göre** bir elbise buldum. (uygun)
Utandığı **için** yüzü kızardı. (sebepe)
Mardin'e uçakla gidecektim. (araç)
Yerinden kalktığı **gibi** koşturaya başladı, (aniden)
Bana **göre** sen haklısın bu konuda. (görecelik)
Akşama **doğru** buluşuruz sizinle, (zaman)

BAĞLAÇLAR

Tek başlarına anlamları olmayan, cümle içinde anlam kazanan, cümleleri ya da sözcükleri birbirine bağlamaya yarayan sözcüklerdir. Cümleden çıkarıldıklarında cümlelerin anlamında bozulma olmaz fakat daralma olur.

Örnek:

Sana güveniyorum **çünkü** benim en yakın arkadaşımın.
(İki cümleyi bağlamış.)
Annem **ve** halam bugün çok güzel yemekler yaptılar.
(İki sözcüğü bağlamış.)

* Hem edat hem bağlaç olabilen bazı sözcükler vardır. “Ancak” ve “yalnız” sözcüğü “sadece, bir tek” anlamında kullanılıyorsa edat; “ama, fakat” anlamında kullanılıyorsa bağlaç görevindedir.

Örnek:

Bana **ancak** sen yardım edebilirsin. - edat
Seninle gelirim **ancak** eve erken dönmeliyiz. - bağlaç

Örnek:

Zeynep **ile** Çağatay sinemaya gitmiş. (bağlaç)
Buraya babam **ile** geldik. (edat)

ÜNLEMLER

Sevinç, korku, öfke, acıma, şaşırma gibi duyguları belirten ve seslenme bildiren sözcüklerdir.

Örnek:

Ah! Elime iğne battı.
Hey! Buraya bakar mısın?

ALİŞTIRMALAR:

Aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili sözcüklerin edat görevinde mi bağlaç görevinde mi kullanıldığını belirleyip uygun kutucukları işaretleyiniz.

Sinemaya gitmek istiyorum **yalnız** bilet bulamıyorum.
Edat () Bağlaç ()
Adana **ile** İzmir benim çocukluğumun geçtiği şehirlerdir.
Edat () Bağlaç ()
Zehir **gibi** acı bir biberdi bu yediğim.
Edat () Bağlaç ()
Kardeşin **kadar** becerikliymişsin sen de.
Edat () Bağlaç ()
Bu güzel çiçekleri senin **için** aldım.
Edat () Bağlaç ()
Dışarı çıkarız **ama** önce işlerimi bitirmeliyim. -
Edat () Bağlaç ()
Anneme **göre** yeterince çalışmıyordum.
Edat () Bağlaç ()

Aşağıdaki cümlelerde geçen edatların cümleye kattığı anlamları yanlarındaki boşluğa yazınız.

Tam sana göre bir kitap bu, çok seveceksin bu kitabı.
(.....)
Otobüse yetişmek için epey koştum.
(.....)
Yarın saat beş gibi buluşuruz.
(.....)
Buraya dün taksitle geldik.
(.....)
Sabaha karşı köye vardık.
(.....)
Kitabı geri getirmek üzere aldı.
(.....)

Aşağıdaki ünlemlerin cümleye kattığı anlamları altlarına yazınız.

1. A! Bu arabaya ne olmuş böyle? [.....]
2. Ay, başım çok ağrıyor! [.....]
3. Bravo, güzel bir ödev olmuş! [.....]
4. Eyvah, yine servisi kaçıracaksınız! [.....]
5. Of, bu iş başımıza bela oldu! [.....]
6. Oh, sonunda bu işi de tamamladım. [.....]

TESTLER:

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde edat (ilgeç) yoktur?

- A) Sıcak çayı içince ısınır gibi oldu.
- B) Onun da buradan ayrılacağını duydum.
- C) O adam kadar çalışkanını hiç görmedim.
- D) Alışveriş yapmak üzere bir mağazaya girdi.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bağlaç kullanılmamıştır?

- A) Kış olsun yaz olsun sürekli denize girer.
- B) Küçük çocuk sevgiyle annesine baktı.
- C) Oysa ben onun hakkında neler düşünmüştüm.
- D) Doktorla hemşire hastaları tek tek kontrol ediyordu.

3. "Yemeye çalıştığı ekmek taş kadar sertti."

Bu cümledeki "kadar" ilgeci yerine aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- A) ile B) göre C) dolayı D) gibi

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "de" bağlacı cümleye küçümseme anlamı katmıştır?

- A) Huysuzlaşan çocuk gelmem de gelmem, diye tut-turdu.
- B) Elbise de elbise olmuş, eline sağlık usta, dedi.
- C) Büyüyecek de adam olacak da bize bakacakmış.
- D) Bırak da iki çift söz söyleyeyim.

5. "de" bağlacı aşağıdakilerin hangisinde iki cümleyi birbirine bağlamıştır?

- A) Bu kadar yemek sana da bana da yetmez.
- B) Tezgahtar da müşteri de birbirine bakakaldı.
- C) Gece boyunca usanmadan konuştu da konuştu.
- D) Kim bilir ne düşündü de geri döndü.

- 6. I. Ah eder seni andıkça çamlar
- II. Ah, o yollar ki her zaman ıssız
- III. Ah, o yollarda söylenen sözler
- IV. Ah, o ruhumu yakan gözler

Numaralanmış cümlelerin hangisinde "ah" sözcüğü ünlem olarak kullanılmamıştır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "ki" bağlacı neden-sonuç ilgisi kurmuştur?

- A) Yemek o kadar güzeldi ki sofradan kalkmak istemedi.
- B) Öyle bir gün geldi ki ondan başkasını düşünemez oldu.
- C) Bu, öyle bir adamdır ki ilkelerinden hiç ödün vermez.
- D) Bana verdiği sözleri yerine getirmede ki.

8. Hastayı.....annesinin görmesine izin verdiler.

Bu cümlede boş bırakılan yere anlamca aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) yalnız B) sadece C) sanki D) bir tek

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünlem cümleye "üzülme, acıma" anlamı katmıştır?

- A) Hey viran olası dünya hey!
- B) Of, sabahtan beri patladım sıkıntıdan!
- C) Vay Koca Ali vay, ne hale gelmiş adamcağız!
- D) Oh, kötü bir şey olacak diye ödüm koptu!

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük edat değildir?

- A) Oraya ancak sen gelirsen giderim.
- B) Bize yetismeye çalıştı ancak çok yorgundu.
- C) Sınıfta ödevini yalnız o yapmış.
- D) Bu işi sadece senin başarabileceğine inanıyorum.

11. "İstediklerini yaparım, yeter ki beni oraya gönderme." Bu cümledeki "yeter ki" bağlacı ile aşağıdaki cümlelerden hangisindeki bağlaç anlamca özdeştir?

- A) Durumu hiç iyi değil üstelik dükkana da gitmiyor.
- B) Onun yazısını ben bile okuyamıyorum.
- C) Kendine zarar vermesin de tek beni sevmesin.
- D) Onu hiç dinlemiyorlar, ama anlattıkları çok ilginç.

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "-ce" ekinin yerine "göre" edatı getirilebilir?

- A) Düşmana karşı kahramanca savaştılar.
- B) Bu akıllıca bir davranış gibi gelmiyor bana.
- C) Çocukça davranışlardan vazgeçmelisin artık.
- D) Bence bu, gayet yerinde ve zamanında bir uygulama.

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bağlaç cümleyi "seçme" anlamı katmamıştır?

- A) Hem çalışmıyor hem de rahat yaşamak istiyor.
- B) Bu elbiselerden ister kırmızıyı al, ister beyazı.
- C) Ya benimle gelirsin ya da burada ezilirsin.
- D) Yeni bir düşünceyi ya benimseriz ya da reddederiz.

14. Cümleleri, öğeleri, eş görevli sözleri bağlayan, tek başına anlamı olmayan sözcüklere ne denir ?

- A) Zamir B) Ünlem C) Bağlaç D) Edat

15. Aşağıdaki cümlelerin hangisine, "aman" ünlemi, "uyarma" anlamı katmamıştır?

- A) Aman, karşıya geçerken dikkatli olun!
- B) Aman, fırındaki kek yanmasın!
- C) Aman, yabancılarla konuşmayın!
- D) Aman, ne yaparsan yap!

16. Tek başlarına anlamları olmayan, başka kelimelerle öbekleşerek anlam ilgileri kuran sözcüklere ne denir ?

- A) Bağlaç B) Edat C) Zamir D) Ünlem

CEVAP ANAHTARI:

ETKİNLİK:

Edat Bağlaç Ayrımı:

Bağlaç- Bağlaç- Edat- Edat- Edat- Bağlaç- Edat

Edatların Kattığı Anlam:

Göre: Uygunluk

İçin: Amaç

Gibi: Dolaylarında,zamanında

İle: Araç, Vasıta

Karşı: Zaman

Üzere: Koşul

Ünlemin Kattığı Anlam:

Şaşıрма

Şikayet

Beğenme

Endişe

Sıkılma

Rahatlama

TEST:

1.B 2.B 3.D 4.C 5.D 6.A 7.A 8.C 9.C 10.B 11.C 12.D 13.A

14.C 15.D 16.B